

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการะผู้นำทางวิชาการของ
ครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผล และอภิปราย ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. การอภิปรายผลของการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัด การะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสม
ของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการะผู้นำทางวิชาการของครู
ในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการะผู้นำทางวิชาการของครู
ในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สหวันนะเขต จำนวน 277 คน วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ จำปาสัก จำนวน 241 คน วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ หลวงพระบาง จำนวน 273 คน ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งหมด จำนวน 741 คน
2. กลุ่มตัวอย่างการศึกษาสำรวจใช้วิธีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ครูวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ คำนวณจากสูตรของ Krejcie and Morgan (1970, หน้า 608) ได้จำนวน 255 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบภาคสนาม เป็นครูในวิทยาลัย วิทยาศาสตร์สุภาพ สหวันนะเขต จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ 8 ขั้นตอน คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลัก และตัวชี้วัด ที่จะนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 การศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 3 การศึกษาเชิงสำรวจ

ระยะที่ 2 การออกแบบและปรับปรุงรูปแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถออกแบบและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ขั้นที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ระยะที่ 3 การนำไปทดลองใช้ในภาคสนาม และการสรุปผลการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัย วิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การออกแบบการทดลอง ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลอง ขั้นที่ 3 การสรุปผลการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ครั้งนี้ พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 61 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง (2) การเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ (3) เป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู และมีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และมีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน (2) มีการทำงานเป็นทีม (3) มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีตัวชี้วัด 15 ตัวชี้วัด 4) การพัฒนานักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน (2) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและมีตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด 5) การเป็นผู้นำแก้ไขปัญหา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้นำการบริหารความขัดแย้ง (2) คิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเองในการแก้ปัญหา และมีตัวชี้วัด 5 ตัวชี้วัด

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีองค์ประกอบหลักๆ ดังต่อไปนี้

2.1 หลักการ หมายถึง รูปแบบที่สร้างขึ้นเป็นการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เรียนรู้จากประสบการณ์และความคิด รวบรวม การพัฒนาความเข้าใจและความสามารถต่างๆ ด้วยตนเอง และการบูรณาการเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง และมีความยืดหยุ่น

2.2 จุดมุ่งหมาย หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และภาวะผู้นำทาง

วิชาการของครู ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เนื้อหา หมายถึง เนื้อหาสาระในเอกสารประกอบการพัฒนาที่ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) การพัฒนานักเรียน 5) การเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา และเอกสารประกอบการพัฒนาประกอบด้วย ระยะเวลา วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.4 กระบวนการพัฒนา หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาด้วยตนเอง และสรุปผลการศึกษาดำเนินการด้วยตนเอง ระยะที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติจริงขณะอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยทำการประเมินหลังจากอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.5 การวัดและการประเมินผล หมายถึง วิธีการวัดผลเพื่อประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กระบวนการพัฒนา และตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบ

2.6 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จุดมุ่งหมายของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก กระบวนการพัฒนา เนื้อหา หลักการของรูปแบบ ตามลำดับ และผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก หลักการของรูปแบบ เนื้อหา จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ตรวจสอบได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการประเมินตนเองภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตาม

องค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง การแก้ไขปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง การเป็นแบบอย่างทางการสอน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ผลการประเมินตนเองภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การแก้ไขปัญหา มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และการเป็นแบบอย่างทางการสอน มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 72.22

3.2 ผลการประเมินปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการมีปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบมีปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาที่มีปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการ มีปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความคงทนของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก การพัฒนาตนเองและเพื่อนครูอยู่ในระดับมาก การเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหา และด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์
สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์
สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) การพัฒนา
ตนเองและเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา
4) การพัฒนานักเรียน 5) การเป็นผู้นำแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553, หน้า 87) ; Lieberman and Miller, (2004, p.
69) ; Harris, A.and Muijs .D, (2005, p. 139) ภาวะผู้นำครู คือ รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูใน
ระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำแบบนี้ เป็นการสร้าง
สถานการณ์ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถที่จะสร้างและทำให้เกิดความ
เข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำครูเป็น
ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ชุดของพฤติกรรมและการกระทำที่เกิดขึ้นร่วมกัน และ Strodl
(1992, p. 84) Fullan (1994 p. 239) Pellicer and Anderson (1995, p. 71) ภาวะผู้นำทาง
วิชาการของครู หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะ
นำหรือเป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้สร้างเครือข่ายที่
สามารถปฏิบัติงานเป็นทีมกับเพื่อนครูในโรงเรียนของตน และสามารถปฏิบัติงานในชุมชน
ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา
เกี่ยวกับภาวะผู้นำครู ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านผู้นำ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยน
สภาพ ด้านการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การ
เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย
องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง 2) การเชื่อมั่นใน
ตนเองว่าพัฒนาได้ 3) เป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา
นาควัชระ (2536) กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง ต้องมีการฝึกฝน เช่น ฝึกทำในสิ่งที่ดี และฝึกไม่
ทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นการฝึกวินัยแก่ตนเองไปด้วย การฝึกคือฝึกทำบ่อยๆ จนกลายเป็นนิสัยที่
ดีต่อไป การข่มใจ อย่าเพิ่งเลิก จงทำดีต่อไป และการลดตัว ถ่อมตัว จะทำให้ยอมทำตาม
คำสอนหรือสิ่งดีๆ ในชีวิตได้ ไม่มีอัตรสูง อหังการและจะเป็นคนน่ารัก สามารถชื่นชมยก
ย่องคนอื่นได้ ทำให้มีมิตรมากขึ้น และ Allen (1998) กล่าวว่า การพัฒนาเพื่อนร่วมงาน

ควรมี การเปิดประเด็นโดยครูผู้นำทีม การนำเสนอของครู การถามคำถามเพื่อความกระจ่าง การพิจารณาหลักฐานเชิงประจักษ์ การแสดงหลักฐาน การให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และการพิจารณาไตร่ตรองโดยเปิดอภิปรายจากการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนารัตน์ บุตรชารี (2554, หน้า 164) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

องค์ประกอบที่ 2 การเป็นแบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งครูมีการปรับปรุงการสอนโดยเรียนรู้วิธีการและเทคนิคต่างๆ ของการสอน เลือกวิธีสอนที่ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสอน วางแผนการสอนอย่างหลากหลายวิธี สอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนา ระวังทุกข์ (2541 อ้างถึงใน ดวงกมล สิ้นเพ็ง, 2551) กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ไว้ ควรมีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนและกลุ่ม การใช้แหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนเข้ากับชีวิตจริง การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้านอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของวิถีไทยและสากลและทองคุณ หงส์พันธุ์ (2544) กล่าวว่าแบบอย่างของครูที่สอนดีต้องมีหลักสำคัญๆ คือ การวางแผนการสอนอย่างดี การมีวิธีสอนหลากหลายชนิด การเฝ้าติดตามพฤติกรรม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินการเรียนการสอนและมีคุณธรรม จริยธรรม

องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน 2) มีการทำงานเป็นทีม 3) มีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ซึ่งครูร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จ มีความเพียรพยายามที่จะทำให้วิสัยทัศน์ประสบความสำเร็จ พัฒnavิชัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์การ มีการวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hart (1995) Lieberman and Miller (1999)

Barth (2001) กล่าวถึงภาวะผู้นำของครูนำไปสู่การมีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาวะผู้นำของครูจึงเกื้อหนุนต่อการพัฒนาไปสู่ความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศด้านการสอนและการเรียนรู้ โดยอาศัยรูปแบบการพัฒนาครูที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่อกัน เน้นการที่ครูเก่าที่เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงครูใหม่ เน้นการร่วมคิดร่วมปฏิบัติการแบบกัลยาณมิตรระหว่างเพื่อนครู และช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน เพื่อไปสู่ความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศ และเกรียงศักดิ์ (2543) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมพัฒนา ควรมีการรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefits) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholders) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (interdependence) และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction)

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนานักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน 2) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนซึ่งครูทำให้นักเรียนทุกคนอ่านออกเขียนได้ ทำให้นักเรียนทุกคนมีพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์ มีการส่งเสริม จัดโครงการกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้กับนักเรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รับทราบความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ ดำเนินการพัฒนานักเรียนที่เรียนอ่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood, Jantzi and Steinbach, 1999 กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการ (instructional leadership) โดยมีความใส่ใจอย่างมากของผู้นำต่อพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน และมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ครูต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน และ Bartell, 1990; Cotton (2000); Johnson & Asra (1999); Short & Spencer, (1990) กล่าวว่า ครูควรวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่เป็นประจำ เพื่อทราบผลการตัดสินใจต่างๆ หรือที่จะตัดสินใจต่อไปอันเกี่ยวเนื่องกับนโยบาย โครงการ และการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ครูอาจต้องการคำแนะนำในการแจกแบบสอบถาม การให้คะแนน การตีความจากข้อมูล และการวิเคราะห์ รวมถึงการใช้ข้อมูลในการปรับเปลี่ยนการสอน

องค์ประกอบที่ 5 การเป็นผู้นำแก้ไข้ปัญหา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำการบริหารความขัดแย้ง 2) คิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเองในการแก้ปัญหา ซึ่งครูสามารถในการระบุลักษณะของปัญหาและข้อขัดแย้งแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และครูเผชิญปัญหาและอุปสรรคภายใต้วัฒนธรรมและโครงสร้างขององค์การ พร้อมทั้งแก้ปัญหาโดยการคิดอย่างรอบครอบ และนำปัญหาที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงแก้ไขด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของRobbins & Coulter, (2003) กล่าวว่า การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาด หรือเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน (taking managerial action to correct deviations or inadequate standards) ได้แก่ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การปรับปรุงแก้ไข้สิ่งที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และการนำผลการปรับปรุงเป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไป และ(ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง, 2554, หน้า 15) กล่าวว่า รายงานผลการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับมาตรฐานของงานหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้บริหารทราบว่า ผลการปฏิบัติงานจริงแตกต่างจากมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ก็จะมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะให้บุคลากรมีโอกาสปรับปรุงแก้ไข้ตนเองหรือพัฒนาการเป็นพนักงานขององค์การในที่สุด (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555, หน้า 102)

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความเหมาะสมที่สามารถนำไปเป็นกรอบในการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครู รวมถึงพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การฝึกฝนด้วยตนเองเป็นการสร้างประสบการณ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเป็นการศึกษาจากเอกสาร การระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม จากประสบการณ์ ที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อสรุปมาเป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฐมนิเทศ การประเมินตนเองและการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน มีการออกแบบประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยยึดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) และกระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน 2 วัน

ขั้นตอนที่ 3 ระยะเวลาปฏิบัติจริง ฝึกขณะอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 1 เล่ม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา จำนวน 5 เรื่อง ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผล เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นมา เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เนื่องจากผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาทดลองใช้ ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ พบว่ามีค่าคะแนนความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า 20) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำครูประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) เป็นแบบอย่างทางการสอน 3) มีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพนารัตน์ บุตรชารี (2554 หน้า 164) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างดี 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดประสบการณ์ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครูและประสิทธิ์ เขียวศรี (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไว้ 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการพื้นฐานของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4) การดำเนินการพัฒนา 5) การประเมินผลหลังการพัฒนา 6) การปฏิบัติงานจริงและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ 7) การนำเสนอผลการวิจัย 8) การประเมินผล และการติดตามผล

และฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553, หน้า 272-274) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนซึ่งมีรูปแบบของกระบวนการพัฒนา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติการ และระยะที่ 3 ระยะติดตามผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูตรวจสอบได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนานักเรียน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนานักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 72.22

3.2 ผลการประเมินปฏิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความคงทนของภาวะผู้นำทางทางวิชาการของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และรูปแบบมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมถึงครูได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติการไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดแนวคิดเป้าหมายที่ชัดเจนส่งผลให้การประเมินหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ แสงรุณี มีพร (2552, หน้า 121) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะแรก คือ การร่างคู่มือโดยการศึกษาวเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย ระยะที่ 2 คือ การตรวจสอบและปรับปรุงคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 3 คือ การทดลองใช้คู่มือในภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาคู่มือได้คู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

จำนวน 3 ชุด 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อน และหลัง การจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนน ทดสอบ หลังการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ย ของคะแนนทดสอบก่อนการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสุรินทร์ ภูสิงห์ (2552, หน้า 282-285) ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยวิจัยและพัฒนาได้ดำเนินการเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การร่างรูปแบบ ระยะที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ และระยะ ที่ 4 การทดลองใช้ร่างรูปแบบและนำเสนอ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โครงการทั้ง 10 โครงการ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ ร้อยพิลา (2553, หน้า 255-264) ได้ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการพัฒนา โดยการสังเคราะห์เอกสาร และสำรวจการใช้ สมรรถนะและทักษะภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและยืนยัน การพัฒนารูปแบบ ยืนยันและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ รูปแบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน และมีรูปแบบการพัฒนา 3 ระยะ คือระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะปฏิบัติการ และระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ในการประชาสัมพันธ์ก่อนการทดลองใช้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองใช้ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ จินตนา ศรีสารคาม (2554, หน้า 249-275) ศึกษาการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรม ขั้นที่ 2 การปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและปรับปรุงโปรแกรม ขั้นตอนที่ 4 การสร้าง เครื่องมือเพื่อใช้ในขั้นตอน การทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม และขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินก่อนและหลัง การทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการกับผู้ร่วมโปรแกรมทุกประเภท

เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2) การเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของสถานศึกษา
 อยู่ในระดับมาก 3) ปฏิบัติการของกลุ่มตัวอย่างต่อโครงการอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะ
 อันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษา ในทำนองเดียวกันกับ เพ็ญประภา
 กั้วพิทักษ์ (2555, หน้า 187-189) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการ
 เรียนรู้ ของครูภาษาต่างประเทศ ระดับประถมศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล ดำเนินการ
 วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ สังเคราะห์
 แนวคิดและศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 2 สร้างรูปแบบ
 การประเมินการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 3 ทดลองใช้และตรวจสอบความตรงของรูปแบบ
 การประเมินการจัดการเรียนรู้ และตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการประเมินการจัดการเรียนรู้
 ของครูภาษาต่างประเทศ ระดับประถมศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการศึกษาพบว่า
 ครูส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้ในระดับระดับดี เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย
 ผลการประเมินครั้งที่ 1 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยผลการประเมินครั้งที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ย
 ของผลการประเมินครั้งที่ 2 มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของผลการประเมินครั้งที่ 1
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ วรกัญญาพิไล แกระหัน (2555, หน้า 221-224)
 ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11
 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยทั้งหมด 3 ระยะ 6 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบ
 ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2
 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2
 การร่างและสร้างรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 3 ทำการร่างรูปแบบ การพัฒนา
 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 4 สร้างรูปแบบและทำการยืนยัน
 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประถมศึกษาและคู่มือ
 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยผู้เชี่ยวชาญและระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ
 ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองและขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการใช้รูปแบบ
 การพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประถมศึกษาที่ได้จากการ
 ทดลองใช้ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ระยะที่ 1
 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 ประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นผู้นำที่มี
 ประสิทธิภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา ระยะที่ 2

ระหว่างทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา และระยะที่ 3 หลังการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ รัฐภาพร พิมพิชัย (2556, หน้า 200) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครู ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูมี 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน 3) การใช้กลยุทธ์ ในการจัดการเรียนการสอน 4) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล มีรูปแบบการพัฒนา คือ หลักการของรูปแบบ วัดดูประสงค์ เนื้อหา กระบวนการรูปแบบ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะปฏิบัติการ และระยะหลังการปฏิบัติการผลของการใช้รูปแบบพบว่า ครูมีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอน หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556, หน้า 226) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็นระยะๆ เช่นกัน โดยศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและสร้างรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครู ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู โดยมีขั้นตอน ดำเนินการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ 4 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและวิจัยเชิงสำรวจ ระยะที่ 2 การยกร่างและพัฒนา รูปแบบ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และระยะที่ 3 การทดลอง ใช้รูปแบบ ประกอบด้วย การทดลองใช้รูปแบบกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกระบวนการพัฒนา รูปแบบ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา การวางแผน พัฒนา การดำเนินการพัฒนา และการประเมินหลังการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบภาวะผู้นำครุมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) บุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 2) แบบอย่างทางการสอน 3) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 4) มุ่งพัฒนาผู้เรียน ผลการตรวจสอบยืนยันพฤติกรรมของรูปแบบการพัฒนาที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกพฤติกรรม ผลของการทดลองใช้รูปแบบพบว่าการประเมินภาวะผู้นำครูของผู้เข้ารับการพัฒนาโดยรวมหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น ก่อนการพัฒนา

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูทุกคนต้องตระหนัก เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูด้วยตนเอง การอบรมเชิงปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมที่ครูได้วิเคราะห์ อภิปราย เสนอความคิดเห็น พร้อมกับแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการสรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอรายงานผลของการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในแต่ละครั้ง ส่งผลให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสูงขึ้นในทุกด้าน เห็นได้จากพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หลังสิ้นสุดระยะปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระยะก่อนปฏิบัติ ซึ่งการที่ผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสูงขึ้นเช่นนี้ แสดงว่าครูที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำได้ตระหนัก เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนาตนเอง รวมถึงนำทักษะและความรู้ที่ได้รับไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภาวะผู้นำของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบที่ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนานักเรียน และการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา ซึ่งครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพสามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากข้อค้นพบ ให้ผู้บริหารวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำไปใช้ได้ทั้งการพัฒนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายองค์ประกอบตามความจำเป็น

1.3 รูปแบบการพัฒนาระดับผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม และมีประสิทธิผล ทำให้เกิดการพัฒนาระดับผู้นำทางวิชาการครู ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนานี้ เพื่อการพัฒนาระดับผู้นำทางวิชาการของครู ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาระดับผู้นำด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาระดับผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือในระดับมหาวิทยาลัย

2.3 ควรทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระดับผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุภาพ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว